

ходимых в условиях становления информационного общества, а с другой – позволяет эффективно организовать процесс изучения материала в условиях внеаудиторной работы. Как показали педагогический эксперимент и практика обучения, ЭУМК, разработанный в оболочке Moodle и находящийся на сервере вуза, становится универсальным средством учебно-методического обеспечения как аудиторной, так и самостоятельной (автономной) работы обучающихся.

Библиографический список

1. Змеев, М. В. Дистанционное обучение в программной среде Moodle: от урока до курса (учеб. пособие для учителей и преподавателей) / М. В. Змеев, Р. Р. Камалов, А. И. Макурин. – Глазов : Универсум, 2018. – 118 с.
2. Приказ и Положение об ИЭУМК 2020 [Электронный ресурс] / Приказ и Положение об ИЭУМК 2020. Минск, 2020. – Режим доступа: <https://rcpeo.bspu.by/wp-content/uploads/2019/11/prikaz-2.pdf>. – Дата доступа: 11.09.2023.
3. Татаринцев, А. И. Электронный учебно-методический комплекс как компонент информационно-образовательной среды педагогического вуза [Текст] // Теория и практика образования в современном мире: материалы Междунар. науч. конф. (г. Санкт-Петербург, февраль 2012 г.). – СПб. : Реноме, 2012. – С. 367–370. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://moluch.ru/conf/ped/archive/21/1701/>. – Дата доступа: 26.12.2018.

ПРАБЛЕМА АДБОРУ ТЭКСТАЎ ДЛЯ ФАРМІРАВАННЯ САЦЫЯКУЛЬТУРНАЙ КАМПЕТЭНЦЫІ ЗАМЕЖНЫХ НАВУЧЭНЦАЎ

Г. М. Валочка (Мінск, Беларусь)

Сацыякультурны падыход да навучання беларускай мове як замежнай накіраваны на авалоданне краіназнаўчымі (беларусазнаўчымі) і лінгвакультурнымі ведамі, навывкамі, умениямі, якія складаюць аснову сацыякультурнай кампетэнцыі як складніка камунікатыўнай кампетэнцыі. Сацыякультурная кампетэнцыя разглядаецца як абавязковая і неабходная ўмова эфектыўных узаемаадносін прадстаўнікоў розных лінгвакультур. Яна падразумявае «веданне навучэнцамі гісторыі, культуры краіны, нацыянальна-культурных асаблівасцей сацыяльных і маўленчых паводзін носьбітаў мовы (звычайў, сацыяльных стэрэатыпаў, этыкету) і спосабаў выкарыстання іх у працэсе камунікацыі» [1, с. 37].

Фарміраванне ў працэсе навучання беларускай мове сацыякультурнай кампетэнцыі замежных навучэнцаў актуалізуе праблему адбору вучэбных тэкстаў сацыякультурнай тэматыкі, якія б перадавалі асаблівасці беларускай культуры і падобныя ці адрозныя элементы роднай навучэнцу культуры. Гэту ролю ў адукацыйным працэсе выконваюць культуразнаўчыя тэксты (мастацкія, публіцыстычныя, навуковыя), якія «непасрэдна звязаны з культурай, бо прасякнуты мноствам культурных кодаў, ... захоўваюць інфармацыю пра гісторыю, этнаграфію, нацыянальную псіхалогію, нацыянальныя паводзіны – гэта значыць пра ўсё, што складае змест культуры» [2, с. 165]. Такія тэксты, на думку В. А. Маславай, уяўляюць сабой «сапраўдны стык лінгвістыкі і культуралогіі» [2], паколькі адначасова выступаюць як найвышэйшы ярус мовы і як форма існавання культуры.

Культуразнаўчыя тэксты паведамляюць пра спецыфічныя рысы нацыянальнага характару беларускага народа, духоўна-маральныя каштоўнасці, традыцыйную бытавую культуру, нацыянальныя святы, звычаі і традыцыі, выдатных дзеячаў мастацтва, навукі, гісторыі,

мастацкія дасягненні, культурныя сімвалы, нацыянальную спецыфіку вербальных і невербальных паводзін і да т. п. На аснове зместу культуразнаўчых тэкстаў адбываецца не толькі выпрацоўка моўных і камунікатыўных навыкаў, але і асэнсаванне замежнымі навучэнцамі культурнага вопыту народа, этычнае і эстэтычнае ўздзеянне на іх думкі, пачуцці і паводзіны.

З мэтай фарміравання сацыякультурнай кампетэнцыі ў працэсе навучання беларускай мове замежных навучэнцаў выкарыстоўваюцца ўласна культуразнаўчыя і лінгвакультуразнаўчыя тэксты. Уласна культуразнаўчыя тэксты паведамляюць пра культурныя рэаліі: святы, звычаі і традыцыі, духоўныя і матэрыяльныя каштоўнасці, помнікі культуры, гістарычныя і культурныя падзеі, спецыфічныя рысы нацыянальнага характару, выдатных дзеячаў мастацтва, навукі і пад. Праз змест такіх тэкстаў навучэнцы маюць магчымасць пазнаёміцца з фактамі духоўнай і матэрыяльнай культуры беларускага народа: традыцыямі, мараллю, побытам, жыццёвай філасофіяй, каштоўнасцямі і інш. У лінгвакультуразнаўчых тэкстах раскрываюцца факты мовы праз прызму культуры. Такія тэксты даюць магчымасць паказаць адметнасці беларускай мовы як кампанента нацыянальнай культуры, растлумачыць паходжанне і семантыку нацыянальна маркіраваных моўных адзінак, а таксама пазнаёміць з нацыянальна-культурнымі асаблівасцямі сацыяльных і маўленчых паводзін носбітаў мовы і пад. Пры гэтым чым большая геаграфічная і культурная дыстанцыя паміж краінамі, тым больш значнымі ў камунікатыўнай практыцы становяцца стэрэатыпы паводзін і адпаведныя ім моўныя формулы, няведанне якіх можа адмоўна паўплываць як на танальнасць, так і на вынікі узаемадзеяння, а таксама ў цэлым на працэс міжкультурнага дыялогу.

Праблема адбору вучэбнага матэрыялу, звязанага з фарміраваннем сацыякультурнай кампетэнцыі замежных навучэнцаў, крытэрыі і прынцыпы адбору зместу ў рамках сацыякультурнага падыходу пры навучанні як родным, так і замежным мовам разглядаліся многімі даследчыкамі.

Разгледзім гэту праблему ў аспекце такіх асноўных прынцыпаў фарміравання сацыякультурнай кампетэнцыі, як дыялог культур, прынцып культураадпаведнасці, прынцып арыентацыі на этнакультурнае асэнсаванне беларускай мовы і прынцып мультымадальнасці, у адпаведнасці з якім сродкам фарміравання сацыякультурнай кампетэнцыі замежных навучэнцаў служаць крэалізаваныя тэксты, што рэпрэзентуюць з'явы беларускай мовы і культуры.

Вызначальным прынцыпам фарміравання сацыякультурнай кампетэнцыі выступае дыялог культур як «накіравана змадэляваны ў вучэбных мэтах працэс сустрэчы дзвюх культур і на яе аснове працэс усведамлення іх агульнасці і адметнасці, глыбокага пазнання сваёй культуры і пранікнення ў іншанацыянальную» [3, с. 139]. Пры такім падыходзе дыялог культур спрыяе фарміраванню полікультурнай асобы, якая «здольна да актыўнай і эфектыўнай жыццядзейнасці ў многанацыянальным і полікультурным асяроддзі, валодае развітым пачуццём разумення і павагі да іншых культур, уменнямі жыць у міры і згодзе з людзьмі розных нацыянальнасцей, рас, вераванняў» [4, с. 6].

У адпаведнасці з гэтым прынцыпам тэксты ў працэсе навучання беларускай мове павінны садзейнічаць гарманічнаму сувывучэнню роднай і іншамоўнай культур, знаёмству замежных навучэнцаў з культурай беларускага народа і краіны, а таксама развіццю ў іх умення расказваць пра родную культуру на замежнай (беларускай) мове. Тэксты, якія адпавядаюць прынцыпу дыялогу культур, павінны дапамагаць замежным навучэнцам больш глыбока ўсведамляць своеасаблівасць як роднай, так і беларускай культуры, вучыць лепш адчуваць асаблівасці роднай і замежнай (беларускай) моў і культур.

Разглядаючы вывучэнне мовы ў міжкультурным кантэксце, варта акцэнтаваць увагу на рэалізацыі ў працэсе навучання прынцыпу міжкультурнай / інкультурнай камунікацыі, што патрабуе выкарыстання спецыяльна падабраных тэкстаў, якія перадавалі б асаблівасці беларускай культуры і адначасова давалі б магчымасць навучэнцам выяўляць іх падабенства ці адрозненне з паняццямі і з'явамі ў роднай навучэнцу культуры.

Прывядзём некалькі прыкладаў з дапаможніка па чытанні для кітайскіх студэнтаў [5], якія ілюструюць вывучэнне беларускай мовы ў дыялогу беларускай і кітайскай культур:

1. Прачытайце тэкст, адкажыце на пытанні: Хто прымае ўдзел у выбары імя дзіцяці? Як звычайна ў беларускіх сем'ях выбіраецца імя? Як давалі імя дзіцяці раней? Раскажыце, якія самыя распаўсюджаныя мужчынскія і жаночыя імёны ў Кітаі. Як давалі імя дзіцяці ў кітайскіх сем'ях раней і цяпер?

2. Пра людзей якой прафесіі гаворыцца ў тэксце? Якія дасягненні беларускіх вучоных прыводзяцца ў ім? Пра якія дасягненні кітайскіх вучоных вы можаце расказаць?

3. Прыгадайце, якія помнікі дойлідства ёсць у вашай мясцовасці. Апішыце іх. Раскажыце, як ахоўваюцца старажытныя аб'екты спадчыны ў вашым родным рэгіёне, у Кітаі ўвогуле. Ці захоўваюцца іх былыя назвы?

4. Якую праблему агучыў аўтар экспазіцыі падчас адкрыцця выставы? Выкажыце свае меркаванні наконт таго, як неабходна яе вырашаць. Ці існуе такая праблема ў Кітаі? Назавіце прозвішчы вядомых кітайскіх фотапейзажыстаў. Падрыхтуйце рэпартаж пра наведванне фотавыставы, прысвечанай прыродзе Кітая.

5. Падрыхтуйце кароткі гід для беларускіх турыстаў па самых цікавых мясцінах вашага горада ці горада, у якім вы вучыцеся / Падрыхтуйце групавы праект-гід па музеях традыцыйных рамёстваў Кітая.

Яшчэ адзін прынцып, які нельга абысці ўвагай, калі гаварыць пра адбор тэкстаў, накіраваных на фарміраванне сацыякультурнай кампетэнцыі, – гэта прынцып культураадпаведнасці, які прадугледжвае, што выхаванне грамадзян на агульначалавечых каштоўнасцях, наладжваецца ў адпаведнасці з каштоўнасцямі і нормамаі нацыянальнай культуры і рэгіянальнымі традыцыямі, якія не супярэчаць агульначалавечым каштоўнасцям.

Прынцып культураадпаведнасці рэалізуецца праз шэраг патрабаванняў да адбору культуразнаўчых тэкстаў. Сфармулюем найбольш тыповыя, якія сустракаюцца ў розных аўтараў:

– каштоўнасці сэнс і каштоўнасць значнасць, што патрабуе ўключэння ў працэс навучання фактаў (тэкстаў), якія ўяўляюць культуразнаўчую каштоўнасць, гэта значыць уяўляюць сабой каштоўнасці матэрыялу для дэманстрацыі іншамой культуры, іншага ладу жыцця, нацыянальнай ментальнасці, нацыянальна-культурнай спецыфікі;

– камунікатыўную мэтазгоднасць, што падразумявае ўключэнне ў навучальны працэс тых тэкстаў, якія ў найбольшай ступені адпавядаюць пастаўленым мэтам і задачам заняткаў. Зыходзячы з гэтага, тэкст можна разглядаць як адзінку падачы моўнага матэрыялу, сродка фарміравання маўленча-камунікатыўных уменняў і навыкаў, крыніцу культуразнаўчай і лінгвакраіназнаўчай інфармацыі;

– аўтэнтнасць, гэта значыць тэксты павінны ўяўляць сабой маўленчыя творы, створаныя ў рэальных сітуацыях зносінаў у пэўным сацыюме;

– тыповасць, гэта значыць тэксты павінны ўяўляць сабой стандартызаваныя маўленчыя творы, якія рэгулярна ўзнаўляюцца ў рэгулярна паўтаральных сітуацыях зносінаў;

– сучаснасць, што патрабуе перадаваць актуальную культуру пэўнага народа;

– актуальны гістарызм, у адпаведнасці з якім тэксты павінны ўключаць тыя гістарычныя звесткі, якія сёння вядомы ўсім носьбітам мовы і якія дапамагаюць замежным навучэнцам лепш зразумець і засвоіць рысы сучаснага ладу жыцця людзей – носьбітаў мовы [6];

– праблемнасць, гэта значыць наяўнасць матэрыялу, які мае неадназначную трактоўку і дазваляе арганізаваць дыскусію, выказванне супрацьлеглых ацэнак наконт тых ці іншых падзей у краіне;

– даступнасць, што азначае адпаведнасць пэўнай узроставай аўдыторыі і ўзроўню моўнай падрыхтоўкі навучэнцаў;

– паўната і збыткованасць, што падразумявае разгляд разам з «такімі «манументальнымі» тэмамі, як палітычная сістэма і геаграфічнае становішча, бытавых падрабязнасцей жыцця ў краіне, мова якой вывучаецца» [7, с. 17].

Сярод іншых патрабаванняў да адбору культурознаўчых тэкстаў можна назваць адсутнасць у тэкстах скажоных уяўленняў пра культуру; наяўнасць спосабаў абароны ад культурнай агрэсіі і культурнай дыскрымінацыі; наяўнасць сацыякультурнага каментарыю і некаторыя іншыя.

Рэалізацыя названых патрабаванняў да тэкстаў, якія арыентуюць на фарміраванне сацыякультурнай кампетэнцыі замежных навучэнцаў пры навучанні беларускай мове, у сукупнасці павінна ствараць станоўчы вобраз Беларусі ў кантэксце дыялогу культур і падкрэсліваць унікальныя этнакультурныя рысы беларускага народа.

Эфектыўным сродкам фарміравання сацыякультурнай кампетэнцыі з'яўляецца прыняццё арыентацыі навучання на этнакультурнае асэнсаванне беларускай мовы [1]), які рэалізуецца з дапамогай лінгвакультурознаўчых тэкстаў, сярод якіх асаблівае месца займаюць фальклорныя тэксты як найбольш самабытныя жанры культуры, розныя тыпы ўстойлівых спалучэнняў – афарызмы, парэміі і фразеалагізмы.

Фальклорныя тэксты выступаюць не толькі крыніцай інфармацыі пра розныя сферы жыцця, а і мадэллю асэнсавання чалавекам рэчаіснасці і разумення свайго месца ў свеце. Адметнае месца займаюць лакалічныя паводле формы і зместу парэміі, якія спалучаюць у сабе вонкавы (паверхневы) і глыбінны сэнсавы ўзроўні. Знаёмства з культурай праз фразеалагізмы, якія лічацца найбольш «культураноснымі», бо яны – «душа кожнай нацыянальнай мовы, у якой выражаецца дух і своеасаблівасць нацыі», аналіз прыказак і прымавак, устойлівых выказаў у параўнанні з роднай навучэнцаў мовай спрыяюць як фарміраванню маўленчых навыкаў, так і асэнсаванню ментальнага беларускага кантэксту.

В. А. Ляшчынская звяртае ўвагу на тое, што ў навучанні беларускай мове «асаблівую нацыянальна-культурную каштоўнасць маюць кампаратыўныя фразеалагізмы, у складзе якіх прысутнічаюць кампаненты-тапонімы, этнонімы, гістарызмы і архаізмы, што непасрэдна адлюстроўваюць нацыянальна-спецыфічныя рэаліі» [8, с. 68]: як дзядзька ў Вільні 'збянтэжана, непрывычна, ніякавата (адчуваць, паводзіць сябе)' (выслоўе склалася на аснове эпізодаў з паэмы Я. Коласа «Новая зямля»); зарабіць як Заблоцкі на мыле 'зусім нічога, нікольнікі ці амаль нічога не зарабіць' (фразеалагізм паходзіць з легенды пра купца Заблоцкага, які вырашыў правезці кантрабандай мыла і схваў яго на дне судна, дзе яно размокла); як жару ўхапіўшы '(бегчы, уцякаць) вельмі хутка, спяшаючыся' (раней людзі эканомілі на запалках, бегалі да суседзяў узяць агню – жару, каб распаліць у печы; трэба было бегчы вельмі хутка, каб не згарэлі вугольчыкі). Валоданне падобнымі фразеалагізмамі В. А. Маслава характарызуе як «найвышэйшы пілатаж у мове» [2].

Аналіз значэнняў фразеалагічных адзінак, сэнсу прыказак і прымавак, тапанімічных назваў, параўнанне рыс ментальнасці, адлюстраваных у фальклоры, у моўных адзінках беларускай і роднай навучэнцаў мовы, садзейнічае фарміраванню неабходнага ўзроўню сацыякультурнай кампетэнцыі:

1. Як вы разумееце выраз 'пайсці ў чужыя людзі'? Запішыце вядомыя вам беларускія прыказкі, якія адлюстроўваюць мараль казкі. Прыгадайце кітайскія казкі з такой жа мараллю. Перакажыце іх па-беларуску.

2. Раствлумачце, як вы разумееце прыказкі: праца ўсяму галава; што ў маленстве выхаваш, на тое ў старасці абапрэшыся. Знайдзіце да іх адпаведнікі ў кітайскай мове.

3. Выпішыце з тэксту словы – назвы вёсак. Ад якіх слоў, на вашу думку, яны пайшлі?

4. Раскажыце пра традыцыйнае сямейнае выхаванне ў Кітаі. Назавіце прыказкі, якія гэта пацвярджаюць.

5. Напішыце сачыненне, прысвечанае традыцыям працоўнага выхавання ў Кітаі і Беларусі. У тэксце выкарыстайце прыказкі і прымаўкі па тэме.

6. Зачытайце прыказкі з тэксту. Як вы разумееце іх сэнс? Якія яшчэ вы ведаеце прыказкі, якія адлюстроўваюць погляды беларускага народа на выхаванне? Ці ёсць падобныя ў кітайскай культуры? [5].

Адным з вядучых прынцыпаў арганізацыі працэсу навучання беларускай мове як замежнай пры фарміраванні сацыякультурнай кампетэнцыі з'яўляецца прынцып мультымадальнасці, пад якім разумеецца «такі спосаб арганізацыі вучэбна-пазнавальнай дзейнасці, пры якім адбываецца адначасовая актывізацыя некалькіх каналаў успрымання інфармацыі (візуальнага, аўдыяльнага, кінестэтычнага, дыскрэтнага) шляхам выкарыстання крэалізаваных тэкстаў, створаных у тым ліку сродкамі лічбавых тэхналогій» [9, с. 145].

Згодна з прынцыпам мультымадальнасці сродкам фарміравання сацыякультурнай кампетэнцыі служаць крэалізаваныя тэксты, якія складаюцца з дзвюх розных частак: вербальнай (моўнай) і невербальнай (якая належыць да іншых знакавых сістэм). У працэсе навучання беларускай мове як замежнай крэалізаваныя тэксты павінны рэпрэзентаваць з'явы беларускай мовы і культуры; яны могуць быць створаны рознымі сродкамі лічбавых тэхналогій і быць прадстаўлены інфаграфікай, табліцамі, схемамі, выявамі, фатаграфіямі, крыжаванкамі, анаграмамі, воблакамі слоў, відэазапісамі, віртуальнымі экскурсіямі, вэб-сайтамі, інтэрактыўнымі заданнямі, прэзентацыямі, ментальнымі картамі, філвордамі, дынамічнымі прэзентацыямі, аўтэнтчнымі відэазапісамі, інтэрактыўным навучальным відэакантэнтам і інш.

У дапаможніку па чытанні для кітайскіх навучэнцаў [5] змяшчаецца вялікая колькасць заданняў, якія прадугледжваюць адсылку да аўтэнтчнага кантэнта інтэрнэт-рэсурсаў беларускамоўнай інтэрнэт-прасторы. Напрыклад:

1. Прачытайце тэкст. Выпішыце з яго назвы азёр і рэк. Знайдзіце гэтыя назвы на карце Беларусі (mapbelarus.by/map/lakes/). Выпішыце іншыя назвы водных аб'ектаў.

2. Азнаёмцеся з інфаграфікай пра нацыянальныя паркі Беларусі. У якіх раёнах яны знаходзяцца? Які нацыянальны парк займае самую вялікую плошчу? Прачытайце інфармацыю пра нацыянальныя паркі Беларусі на сайце www.belarus.by. Падрыхтуйце інфаграфіку пра адзін з іх і пракаменціруйце яе.

3. Ці існуе размеркаванне працоўных роляў на мужчынскія і жаночыя ў сучаснай Беларусі і Кітаі? Пацвердзіце сваю думку інфармацыяй з агульнадаступных крыніц. Выкажыце сваё меркаванне наконт таго, ці патрэбна гэта ў сучасным грамадстве.

4. Паводле прапанаванай інфармацыі падрыхтуйце вуснае паведамленне «Мінск: учора, сёння, заўтра». Уключыце ў яго дадатковыя цікавыя факты пра Мінск (выкарыстайце інтэрнэт-рэсурсы).

5. Знайдзіце ў кітайскіх адкрытых крыніцах інфармацыю пра Міжнародны чэмпіят WorldSkills Shanghai 2022. На яе аснове падрыхтуйце кароткае паведамленне на беларускай мове.

Рэалізацыя ў працэсе навучання беларускай мове як замежнай прынцыпу мультымадальнасці дазваляе аб'ядноўваць некалькі ўзаемадапаўняльных вучэбных тэкстаў у тэматычныя групы, звязаныя пэўнай падзеяй, сітуацыяй ці персанажамі, якія абмяркоўваюць змест тэкстаў ці абменьваюцца думкамі, выказваючы ўласныя адносіны да розных праблем, пагаджаючыся ці не пагаджаючыся з нечым або некім. Гэта патрабуе творчага і інтэрактыўнага характару навучання, якое мэтазгодна наладжваецца на аснове сітуацыяй, якія імітуюць рэальныя стасункі, праз якія асэнсоўваюцца розныя аспекты камунікатыўнай культуры носбітаў беларускай мовы. Так, напрыклад, у межах тэмы «Ежа. Прадукты» навучэнцы знаёмяцца як з назвамі традыцыйных беларускіх страў, так і камунікатыўнымі сітуацыямі на тэмы харчавання. Напрыклад:

1. Разгледзьце выяву аднаго з магнітаў серыі “Простая беларуская ежа”. Ці можа гэты малюнак быць ілюстрацыяй да папярэдняга тэксту? Ці перадае ён змест тэксту? Раскажыце рэцэпт гатавання дранікаў з апорай на малюнак.

2. Складзіце дыялог паводле наведвання рэстарана нацыянальнай кухні. Выкарыстайце назвы традыцыйных беларускіх страў.

3. Якую беларускую страву вы хацелі б пакаштаваць? Знайдзіце ў інтэрнэце рэцэпт яе гатавання. Падрыхтуйце паведамленне / Раскажыце, як бы вы гатавалі яе для сваіх сяброў ці бацькоў [5].

Такім чынам, як паказвае практыка стварэння дапаможнікаў па беларускай мове як замежнай, выкарыстанне ў навучанні культуразнаўчых тэкстаў, якія перадаюць гісторыка-культурныя каштоўнасці народа і даюць магчымасць засвойваць мову праз культуру і культуру праз мову, садзейнічае эфектыўнаму фарміраванню сацыякультурнай кампетэнцыі замежных навучэнцаў. Апора пры адборы культуразнаўчых тэкстаў на такія асноўныя прынцыпы фарміравання сацыякультурнай кампетэнцыі, як дыялог культур, прынцып культураадпаведнасці, прынцып арыентацыі на этнакультурнае асэнсаванне беларускай мовы і прынцып мультымадальнасці, дапамагае далучэнню замежных навучэнцаў да культуры як духоўнай спадчыны беларускага народа – носьбіта мовы, што ў выніку спрыяе пераадоленню культурнага бар'еру і наладжванню эфектыўных узаемаадносін прадстаўнікоў розных лінгвакультур.

Бібліяграфічны спіс

1. Тэарэтыка-метадычныя аспекты навучання беларускай мове кітайскіх студэнтаў / Г. М. Валочка [і інш.]. – Мінск : Нац. ін-т адукацыі, 2021. – 264 с.
2. Маслова, В. А. Лингвокультурология : учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений. – М. : Издательский центр «Академия», 2001. – 208 с.
3. Обучение русскому языку в школе : учеб. пособие для студентов пед. вузов / Е. А. Быстрова [и др.] ; под ред. Е. А. Быстровой. – М. : Дрофа, 2004. – 240 с.
4. Макаев, В. В. Поликультурное образование – актуальная проблема современной школы / В. В. Макаев, З. А. Малькова, Л. Л. Супрунова // Педагогика. – 1999. – № 4. – С. 3–10.
5. Беларуская мова як замежная : дапаможнік па чытанні для кітайскіх навучэнцаў / Г. М. Валочка [і інш.]. – Мінск : Выш. школа, 2022. – 214 с.
6. Верещагин, Е. М. Язык и культура : Лингвострановедение в преподавании русского языка как иностранного / Е. М. Верещагин, В. Г. Касомаров. – 4-е изд., перераб. и доп. – М. : Рус. язык, 1990. – 246 с.
7. Миков, В. Ю. Принципы отбора лингвострановедческой и лингвокультурной информации о родной стране в англоязычных учебниках : социокультурный подход / В. Ю. Миков // Педагогическое образование в России. – 2019. – № 8. – С. 12–19.
8. Ляшчынская, В. А. Аспект вывучэння фразеалагізмаў у сістэме навучання беларускай мове / В. А. Ляшчынская // Роднае слова. – 2009. – № 3. – С. 67–69.
9. Дзякова, Т. А. Реализация принципа мультимодальности при формировании у иностранных студентов социокультурной компетенции / Т. А. Дзякова, Ж. И. Жеребцова, М. В. Холодкова // Преподаватель XXI век. – 2021. – № 4. – Часть 1. – С. 141–157.

СЕМАНТЫЧНАЯ ДЭРЫВАЦЫЯ І МОЎНАЯ КАРЦІНА СВЕТУ

А. С. Васілеўская (Мінск, Беларусь)

Разглядаючы разнастайныя аспекты намінацыі, даследчыкі нярэдка акцэнтуюць увагу на яе абагульняльнай ролі. Г. У. Калшанскі акрэслівае тэрмін “намінацыя” як “замацаванне за моўным знакам паняцця – сігніфіката, які адлюстроўвае пэўныя прыметы дэната – уласцівасці, якасці і адносіны – прадметаў і працэсаў матэрыяльнай і духоўнай сферы, дзякуючы чаму моўныя адзінкі ўтвараюць змястоўныя вербальнай камунікацыі” [32, с. 101].

Падобнай думкі прытрымліваецца і У. Р. Гак, які сцвярджае, што акт намінацыі цесна звязаны з актамі класіфікацыі і ў працэсе намінацыі ўстанаўліваецца адпаведнасць паміж найменнем і паняццем [1, с. 76].

Такім чынам, намінацыя цесна звязана з працэсам пазнання і мае дзейнасны характар: “Найменне прадмета з дапамогай славеснага знака ёсць перш за ўсё ўказанне на тую істотную і размежавальную прыкмету, якая аддзяляе адзін прадмет ад іншых” [2, с. 113].